

คติความเชื่อเกี่ยวกับรัตนตรัยมหายานในวัฒนธรรมเขมรนั้นพบว่ามีการ
นับถือทั้ง ๓ องค์เสมือนเป็นตัวแทนของปรัชญาทั้ง ๓ ของศาสนาพุทธแบบนิกาย
มหายาน โดยปรากฏหลักฐานความแพร่หลายทางความเชื่อในรัชสมัยของ
พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ (พ.ศ. ๑๗๒๔ - ๑๗๖๑) ที่นับถือพุทธศาสนาแบบ
มหายาน ความเชื่อเรื่องรัตนตรัยมหายานนั้นมีเนื้อหาละเอียดอย่างชัดเจน
ในจารึกปราสาทพระขรรค์ ประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นจารึกสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗

โดยปกติแล้วรูปคตินรัตนตรัยมหายานนั้นจะประกอบด้วยรูปเคารพทั้ง ๓ ได้แก่
พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร และพระนางปรัชญาปารมิตา

ประติมากรรมพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗
พบที่ปราสาทพรหมทัต ปราสาทพิมาย

จารึกปราสาทพระนคร

โคลกที่ ๑ หนือหาบูชาพระพุทธรเจ้า ผู้แบ่งพระกายออกเป็น ๓ ส่วน
ได้แก่ ธรรมกาย สัมโภคกาย และนิรมาณกาย

โคลกที่ ๒ หนือหาบูชาพระธรรม ซึ่งเปิ่นหนทางแห่งพระโพธิญาณอันประเสริฐ
เปิ่นที่กราบไหว้บูชา และพระธรรมยังบจัดกิเลสที่อยู่ภายในใจ

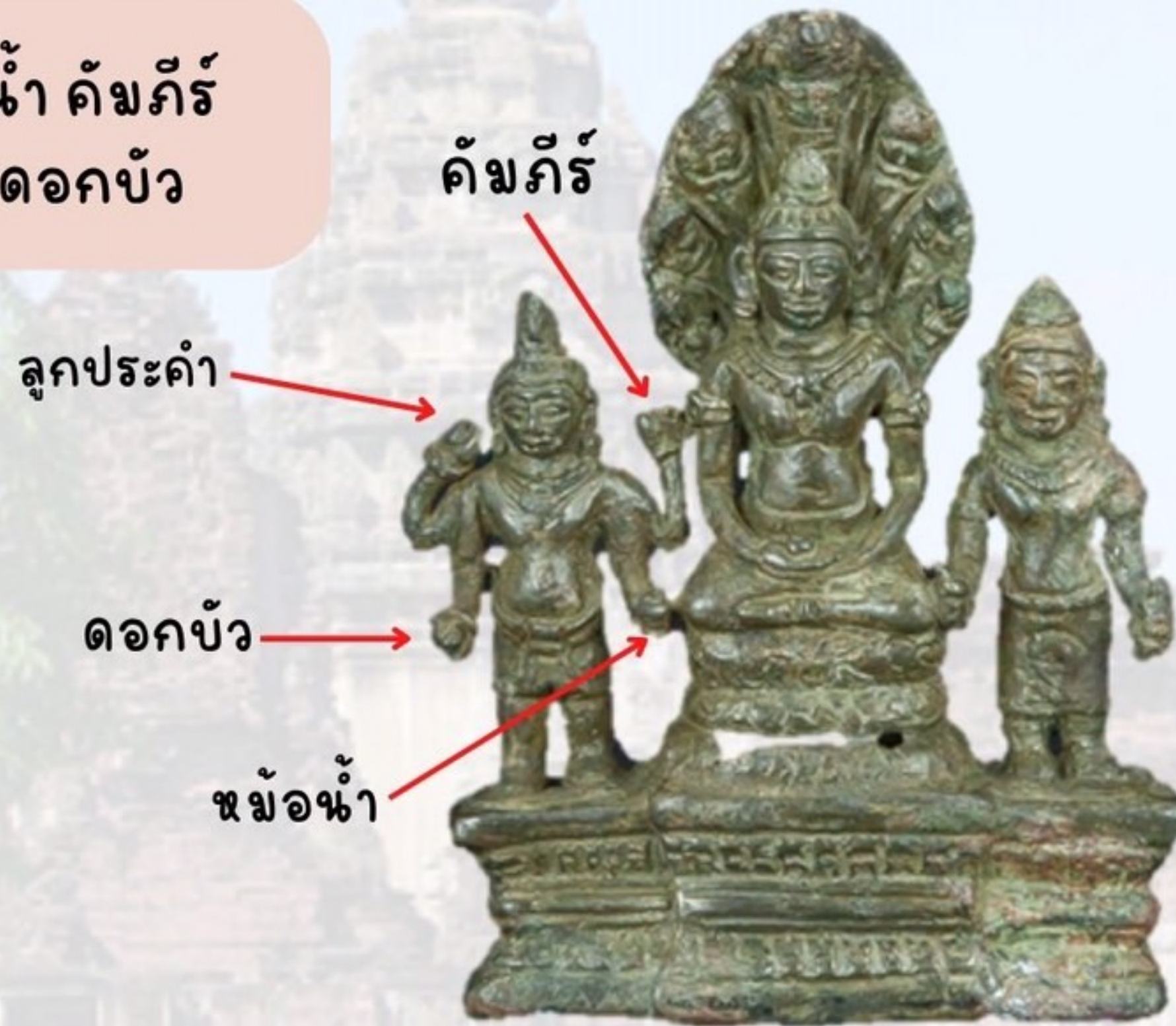
โคลกที่ ๓ หนือหาบูชาพระสงฆ์ ผู้ที่ได้ปลดปล่อยตนเองจากความยึดมั่นถือมั่น
พระสงฆ์เปิ่นผู้ยึดมั่นอยู่ในผลประโยชน์ของผู้อื่นที่ยังยึดติดอยู่อย่างต่อเนือง
และเปิ่นผู้ที่กล่าวถึงบ่เกิดแต่สิ่งทีเปิ่นประโยชน์

โคลกที่ ๔ หนือหาบูชาพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศ วรรผู้ทรงเสมือตันปาริชาตที่
เคลื่อนที่ได้ เปิ่นที่เกิดแหล่งเดียวที่ไ้คำเหน็ดผลซึ่งคนทั้งตามโลกต่างต้องการ

โคลกที่ ๕ หนือหาบูชาพระนางปรัชญาปารมิตา ผู้ประกอบไปด้วยคุณสมบัติ
ทั้งหลายซึ่งบุคคลจะมองเห็นได้โดยคนที่มปัญญา

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

มี ๔ กร ถือขม้อหน้า คัมภีร์
ลูกประคำ และดอกบัว

พระพุทธรเจ้า

นิยมทำพระพุทธรูปขนาดปรก
หนึ่งวัดสมาธิราบ บรมขรรค์
พระวรกายสวมเครื่องประดับ

คัมภีร์

นางปรัชญาปารมิตา

มี ๒ กร ถือคัมภีร์ ไม่สวมเสื้อ
สวมกุณฑล กรองศอและพาชुरัด

ประติมากรรมพระรัตนตรัยมหายานสำริด พุทธศตวรรษที่ ๑๘

รับมอบจากนางดี ตะบองทอง นำมาเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มหาวีรวงศ์

ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พินาย ๒๕๓๕

คติการบูชาพระรัตนตรัยมหายานปรากฏในหลักฐานทั้งประติมากรรม และในพระพิมพ์
ซึ่งได้รับต้นแบบมาจากวัฒนธรรมเขมรเมืองพระนคร ประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน

ประติมากรรมรัตนตรัยมหายาน หินทราย
ได้จากการขุดแต่งกำแพงปราสาทหินพิมาย ปี ๒๕๓๑

พระพิมพ์รัตนตรัยมหายาน ดินเผา
ขุดประตูปราสาทหินพิมาย ด้านทิศตะวันตก ปี ๒๕๒๖

ประติมากรรมรัตนตรัยมหายาน หินทราย
ได้จากการขุดแต่งเขมรพรมหัทธ ปี ๒๕๓๕

ความเชื่อรัตนตรัยมหายานที่สัมพันธ์กับรูปเคารพในปราสาทพิมาย

ประติมากรรมพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗
เปรียบเสมือน พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

พบที่ปราสาทพรหมทัต
ในบริเวณปราสาทพิมาย

พระพุทธรูปภาคปรก
เปรียบเสมือน พระพุทธรเจ้า

พบในบริเวณห้องครรภคฤหะ
ปราสาทพิมาย

ประติมากรรมพระนางชัยราชเทวี
เปรียบเสมือน นางปรัชญาปารมิตา

พบที่ปราสาทหินแดง
ในบริเวณปราสาทพิมาย

ปัจจุบันประติมากรรมทั้ง ๓ องค์ ถูกเคลื่อนย้ายมาจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย